

Z & Z

De zondag vermoorde politicus Helmin Wiels wist dat zijn leven gevaar liep. „De geschiedenis leert dat voorvechters van de vrijheid bijna nooit het resultaat zien.”

Populistisch strateeg

Helmin Wiels (1958-2013) werd zondag 5 mei doodgeschoten op een strand nabij zijn huis op Curaçao. Wiels was sociaal werker voordat hij in 2003 de politiek in ging. Hij had een populaire radioshow en was met zijn links-nationalistische partij Pueblo Soberano (PS) de belangrijkste

stem van de groep die Curaçao helemaal onafhankelijk van Nederland wil maken. Curaçao werd twee jaar geleden niet onafhankelijk, maar kreeg wel de status van land binnen het koninkrijk. Wiels maakte deel uit van de coalitie van het

kabinet Schotte, dat vorig jaar werd afgezet, en was de grote winnaar van de verkiezingen van afgelopen oktober. Hij bleef zelf in het parlement zitten. Ivar Asjes, de nieuwe ad interim partijleider van PS, is lang niet zo charismatisch en populair als Wiels.

Wiels had overal op Curaçao vijanden

Door onze redacteur
EMILIE VAN OUTEREN

Verwilderd ijsbeert een magere man van middelbare leeftijd met een petje en gouden tanden langs de plek waar Helmin Wiels vorige week werd doodgeschoten. Hij is bang, roept hij, bang dat ook hij wordt „afgeknald”. De angst spreekt uit zijn felle ogen, zijn gespannen kaak en de manier waarop zijn speeksel rondspettert als hij praat. „Ik was erbij zondag, ik heb het gezien. Straks maken ze mij ook dood. Totdat de daders gepakt zijn, ben ik niet veilig.”

Hij stampst langs de viskraam op het strand Marie Pampoën, waar de politiek leider van Curaçao zondag werd vermoord. Er ligt een tiental bossen bloemen op een hoop. Een enkeling heeft een kaars of een briefje achtergelaten.

Rudy Rosa verkoopt onder een boom zijn vis, zoals elke dag. Ook de *snek*, het barretje op de hoek, is open, net als de duikscholen waar toeristen zich in hun wetsuits hijsen. Het leven gaat voor de meeste mensen op Curaçao na de moord gewoon door. Er zijn geen rellen geweest, geen ruiten gesneuveld bij de vele oppositoren van Wiels, geen bedrijven in brand gestoken. Tot de stille tocht die vrijdagavond zou plaatsvinden, was er alleen publieke rouw op het partijkantoor van Wiels' links-nationalistische Pueblo Soberano (Onafhankelijk Volk). De sfeer is gelaten.

Het strand is rustiger dan normaal sinds zondag, zegt Rosa (55). Toen verkocht hij rond kwart voor vijf een visje, gebakken banaan en een paar biertjes aan Helmin Wiels. De politicus kwam hier vaker op zondag. Om vis te kopen bij Rudy Rosa, met wie hij vroeger nog in de klas had gezeten en om mensen die hij tegenkwam een drankje aan te bieden en college te geven over de politiek en de onderdrukking van het volk van Curaçao. „Mijn handel is vis, zijn handel was woorden”, zegt Rosa.

Wiels had net 42 gulden (18 euro) afgerekend toen een goudkleurige

auto stopte, de bestuurder uitstapte en vijf kogels door zijn lijf joeg. De schutter miste niet een keer, zegt Rosa. „Ik wist meteen dat hij dood was. De fles Heineken die hij in zijn hand had, had hij losgelaten. Ik heb als visser wel vaker dode mensen gezien. De broers van een lokale familie zetten na de afrekening een filmpje op YouTube waarin ze dreigden dat Wiels het eerste van meerdere slachtoffers zou zijn. De politie beschouwde dat als een bekentenis. Maar het amateurisme van het filmpje en de strafbladloze jongens die zichzelf op het politiebureau meldden, stroken niet met de ogenschijnlijke professionaliteit van de afrekening.

De politie wil niet veel meer zeggen dan „dat we nog niet zeker weten of het een politieke moord is”. Het zou kunnen dat Wiels persoonlijke problemen had die hem fataal zijn geworden, maar zeker is dat hij veel vijanden maakte op het eiland. Sinds hij tien jaar geleden de politiek in ging, schopte hij tegen de elite, instituties, de bemoeienis van Nederland, het grootkapitaal en iedereen die iets deed wat hem niet aanstond. Hij spaarde zelfs zijn eigen familie niet. Elke dag ging hij in een urenlang radioprogramma los tegen zijn politieke en maatschappelijk tegenstanders. Die noemde hij bij naam en schold hij de huid vol. „Hij was een kundige populistische strateeg die gedijde bij controverse”, zegt de Curaçaose bestuurskundige Miguel Goede.

Dat niets bekend is over het motief van de moord biedt alle ruimte voor speculatie. Wiels' partij heeft direct geclaimd dat de moord te maken heeft met de illegale loterijverkoop via staatstelecombedrijf UTS. Wiels had vlak voor zijn dood aan het licht gebracht dat loten via sms worden verkocht zonder dat er belasting over wordt betaald. En hij had meer onthullingen beloofd.

Hoe moeilijk kan het zijn om een vluchtauto op een eiland te vinden?

kwam het autopsieteam uit Nederland niet. Van wapen, vluchtauto, daders en opdrachtgever geen spoor. Hoe moeilijk kan het zijn om een auto te vinden op een eiland – twee keer Texel – vragen mensen zich af.

Als het jongens van hier waren, dan was iemand wel gaan praten, is de heersende aanname. Als het huurmoordenaars van buitenaf waren, zijn ze waarschijnlijk nog dezelfde avond van het eiland gevluht. Met een bootje kun je binnen twee uur op Aruba zijn. De kust van Venezuela is maar 60 kilometer ver. Of politie en justitie willen de daders niet vinden, is een veelgehoorde complottheorie.

Niemand – politie en justitie inclusief – gelooft dat de twee dinsdag gearresteerde verdachten werkelijk achter de moord zitten. De broers van een lokale familie zetten na de afrekening een filmpje op YouTube waarin ze dreigden dat Wiels het eerste van meerdere slachtoffers zou zijn. De politie beschouwde dat als een bekentenis. Maar het amateurisme van het filmpje en de strafbladloze jongens die zichzelf op het politiebureau meldden, stroken niet met de ogenschijnlijke professionaliteit van de afrekening.

De politie wil niet veel meer zeggen dan „dat we nog niet zeker weten of het een politieke moord is”. Het zou kunnen dat Wiels persoonlijke problemen had die hem fataal zijn geworden, maar zeker is dat hij veel vijanden maakte op het eiland. Sinds hij tien jaar geleden de politiek in ging, schopte hij tegen de elite, instituties, de bemoeienis van Nederland, het grootkapitaal en iedereen die iets deed wat hem niet aanstond. Hij spaarde zelfs zijn eigen familie niet. Elke dag ging hij in een urenlang radioprogramma los tegen zijn politieke en maatschappelijk tegenstanders. Die noemde hij bij naam en schold hij de huid vol. „Hij was een kundige populistische strateeg die gedijde bij controverse”, zegt de Curaçaose bestuurskundige Miguel Goede.

Dat niets bekend is over het motief van de moord biedt alle ruimte voor speculatie. Wiels' partij heeft direct geclaimd dat de moord te maken heeft met de illegale loterijverkoop via staatstelecombedrijf UTS. Wiels had vlak voor zijn dood aan het licht gebracht dat loten via sms worden verkocht zonder dat er belasting over wordt betaald. En hij had meer onthullingen beloofd.

De loterij die achter die structuur zit, is van gokbaas Robbie dos Santos, tegen wie al vijf jaar een onderzoek loopt wegens belastingontduiking en witwassen en die gelinkt wordt aan het vermeende maffiasyndicaat van de op Sint Maarten gevestigde Italiaan Francesco Corallo. En wie naar Dos Santos en Corallo wijst, wijst naar Gerrit Schotte, de voormalige premier van Curaçao. Zijn MFK-partij wordt door velen gezien als een criminele organisatie, maar wel een organisatie die het in de laatste verkiezingen maar net aflegde tegen Wiels. „Criminelen hebben Schotte aan de macht geholpen, zodat hij hen kon bevoordelen”, zegt een goede bekende van Wiels en Schotte. „Maar hij heeft er maar twee jaar gezeten en zij hebben daarom onvoldoende *return on investment* gekregen.”

Gerrit Schotte zelf noemt de dood van Wiels „een harde klap” en „een aanval op de democratie”. „Dit wens je je grootste vijand niet toe, maar wij zijn hier helaas gewend aan kogels, met alle overvallen en *gangs* die drugs smokkelen naar Europa.” Schotte laat het hekwerk van zijn kantoor verstevigen en heeft extra beveiliging van de politie gekregen. Sinds enkele dagen hebben alle parlementariërs dat. Onduidelijk is of er een concrete dreiging is, maar Schotte maakt zich zorgen om zijn veiligheid. „Ik kreeg dinsdagavond nog een dreigende sms. We hebben te maken met de demonisering van politi-

Bloemen en kaarsen aan het strand Marie Pampoën, de plek waar Helmin Wiels zondag werd doodgeschoten. Foto Prince Victor

Advertentie

3 NUMMERS KUNSTBEELD VOOR € 17,50

EN ONTVANG NAAR KEUZE DE DVD HOLLANDE MEESTERS OF HET BOEK NEDERLAND MUSEUMLAND

Let op! Kruis het cadeau van uw keuze aan:

naam en voorletters m v

adres

postcode woonplaats

geboortedatum telefoonnummer

e-mail

Ik betaal per automatische incasso (uitsluitend mogelijk met Nederlandse bankrekening). Bankrekening

Datum Handtekening

Ik betaal per acceptgiro en betaal € 2,- extra.

Het abonnement stopt automatisch. De actie is geldig t/m 20 mei 2013.

Stuur de bon in een ongefrankeerde envelop naar: Kunstbeeld, Antwoordnummer 40312, 3040 VB Rotterdam of ga naar www.kunstbeeld.nl/kunstrai

ci. Degene die er nu niet meer is, deed dat elke dag.”

Schotte wijst naar de impopulaire maatregelen van Wiels' regeringscoalitie als grootste bron van onvrede op het eiland, ook dat zou tot zijn dood geleid kunnen hebben.

Miguel Goede zag de steun voor Wiels de laatste maanden slinken. „Zijn campagne was gebaseerd op de suggestie dat voor de kust van Curaçao aardgas en aardolie zou zijn die Nederland ons wilde afpakken, en op de strijd om zo snel mogelijk onafhankelijk te worden. Daar hebben we Wiels na de verkiezingen nooit meer over gehoord. Tegelijkertijd nam de regering maatregelen, zoals het verhogen van de pensioenleeftijd, die zijn achterban hard raakten”, zegt de bestuurskundige. „Wiels moest weer iets hebben om zich te profileren, om weer zijn scheldka-

nonnades af te steken en dat lukte met UTS en Dos Santos.”

Zeker is dat Wiels wist dat hij gevaar liep. Op zijn wekelijkse bijeenkomst op het partijgebouw gebruikte hij de woorden „als ik er morgen niet meer ben, zal de strijd doorgaan”. Zondagmiddag had hij met vier partijgenoten „zitten filosoferen over hoe het proces van dekolonisatie moet worden voortgezet”, vertelt Wini Raveneau, die erbij was en die Wiels opvolgt in het parlement. „Toen zei hij: 'ik weet dat ik het werk niet ga volbrengen. De geschiedenis leert dat voorvechters van de vrijheid bijna nooit het resultaat zien'. Hij noemde Martin Luther King, Ghandi en Chávez. Alleen Mandela en Fidel Castro hebben het wel voltooid. Wij waarschuwden hem dat hij niet alleen op stap moest gaan, maar hij zei: 'als ze me dood willen hebben, lukt

dat toch wel'.”

Wiels had al twee jaar bijna permanente bewaking vanwege bedreigingen, maar zoals vaker op zondag had hij zijn bodyguard vrijaf gegeven.

Ook Goede zegt dat de moord Wiels zelf misschien nog wel het minst verraste. „Het kwam niet als een donderslag bij heldere hemel. Kun je zeggen dat in de afgelopen jaren een klimaat is geschapen waarin een politieke moord onvermijdelijk was? Nee, maar het is een feit dat er in dit politieke klimaat een moord gepleegd is.”

Binnen en buiten zijn partij nemen mensen aan dat Wiels „zijn strijd tegen corruptie met de dood heeft moeten bekopen”. Het is waar dat hij agerde tegen fraude en omkooppraktijken waardoor geld in de zak-

ken van de elite terecht kwam terwijl voor de onderklasse de belastingen omhooggaan. Zijn socialistische idealisme wordt niet in twielf getrokken, maar er zijn nogal wat kanttekeningen te plaatsen bij de cultus van corruptiebestrijder die na zijn dood rond hem gecreëerd wordt.

Nadat de Nederlandse Antillen in 2010 werden ontmanteld en Curaçao een autonoom land binnen het koninkrijk werd, ondersteunde Wiels twee jaar het kabinet van Gerrit Schotte. „Naar men zegt het meest corrupte op het eiland ooit, dat ongegeneerd aan geld uit semi-overheidsbedrijven zat”, zegt Goede. Dit beeld wordt door anderen bevestigd. In die coalitie waren ook Wiels' ministers niet van onbesproken gedrag. Ze werden beschuldigd van fraude en ze benoemden vrienden en financiers op belangrijke posities.

Het was Pueblo Soberano-minister Elmer Wilsoe van Justitie die vorig jaar een brief naar de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Clinton stuurde om de in de VS bevoren tegoeden van gokbaas Dos Santos te ontdoelen. De brief lekte uit en veroorzaakte een diplomatiekerel met Nederland. Wiels, normaal gesproken niet te beroerd om zijn eigen partijgenoten de les te lezen, repte daar met geen woord over.

Van Wiels zelf is alleen bekend dat hij, zoals vrijwel elke politicus op Curaçao, kleine cadeautjes uitdeelde, zoals zondag de biertjes en wat geld. De man met de gouden tanden die zenuwachtig over het strand loopt, is nog het meest geïrriteerd dat hij nu geen geld meer krijgt van Wiels. „Vlak voor hij werd neergeschoten had hij mij nog een geeltje gegeven. Ze hebben mijn pinautomaat ver-

moord!”

De moord op Wiels wordt wel vergeleken met die op Pim Fortuyn, op één dag na elf jaar eerder. „Wiels heeft overeenkomsten met Fortuyn, vooral het aanvalen van de elite en instituties”, zegt Miguel Goede. De vraag of de opkomst en dood van deze volksmanier dezelfde impact zal hebben, durft hij nog niet te beantwoorden. De enige parallel die hij wel kan trekken, is dat de Pueblo Soberano-partij zonder hem waarschijnlijk niet lang zal overleven. „Het is een bijna sektarische partij om de grote leider heen.”

De vraag is wie nu in het gat springt dat Wiels achterlaat. Er is op dit moment eigenlijk maar één politicus op Curaçao die het charisma heeft om de massa die Wiels mobiliseerde voor zich te winnen, en dat is ex-premier Gerrit Schotte.

Moord op 'populistisch strateeg' Wiels wordt vergeleken met die op Fortuyn